

به نام خدا

خلاصه گزارش اظهارنظر کارشناسی درباره:

«طرح شورای عالی قرآن»

طرح مساله - بیان موضوع

آسیب‌های عمده‌ای که ورود به مقوله شریف قرآن در حوزه سیاستگذاری به آن مبتلاست:

۱. نبود استراتژی واحد در عرصه قرآن پژوهی و قرآن‌آموزی،
۲. دور شدن سازمان‌های دولتی از اهداف اصلی خود و پرداختن به برنامه‌های کم محتوا و پرهزینه و انجام فعالیت‌ها موازی،
۳. دولتی انگاشتن مقوله قرآن و عدم واگذاری تصدی در امور قرآنی به نهادهای مردمی،
۴. اختصاص بودجه قرآنی به نهادهای دولتی و عدم حمایت‌های لازم از نهادهای مردمی و ...

اهداف طرح

رفع آسیب‌های موجود، ساماندهی ساخت قرآن‌آموزی و قرآن پژوهی، انسجام‌بخشی و توسعه فعالیت‌های قرآنی با ایجاد تمرکز در سیاستگذاری‌های کلان (تقویت امور حاکمیتی) و بهینه‌سازی فرآیند تصمیم‌گیری (توسعه امور تصدی).

مخاطبان قانونی

مخاطبان قانونی این طرح، تمام افراد و تشکل‌هایی هستند که در عرصه‌های قرآن‌آموزی و قرآن پژوهی فعالیت دارند: دستگاه‌های دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی، نهادهای غیرانتفاعی، نهادهای مردمی مدرن همچون NGOها، نهادهای مردمی سنتی همچون مجامع و هیأت‌های مذهبی. امروزه کمیت و حوزه نفوذ و اثربخشی نهادهای مردمی در این ساخت بسیار افزون‌تر و گسترده‌تر از سازمان‌های دولتی است. اما در شورای عالی قرآن، ۱۳ عضو از دستگاه‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و تنها ۴ عضو به نمایندگی از نهادهای مردمی حضور دارند.

مقوله قرآن در قوانین موجود

۱. اعطای مدرک کارشناسی و بالاتر به حافظان، ۲. گسترش ترجمه قرآن کریم (بند «ز» تبصره «۵۷» برنامه دوم)، ۳. ایجاد نهضت قرآن‌آموزی (ماده (۱۵۹) بند «و» قانون برنامه سوم)، ۴. تداوم نهضت قرآن‌آموزی (بند «و» ماده (۱۰۶) برنامه چهارم)، ۵. توسعه فعالیت‌های قرآنی (بند «ج» ماده (۱۰۶) قانون برنامه چهارم).

بررسی سوابق قانونی این مقوله

در سال ۱۳۸۳ براساس حکم قانون برنامه سوم، ستاد نهضت قرآن‌آموزی در کشور به وجود آمد. این ستاد از ۱۱ سازمان دولتی و ۴ عضو از نهادهای مردمی تشکیل یافته است. ریاست آن با وزارت

ارشاد و دبیر خانه آن در سازمان تبلیغات می‌باشد. همچنین براساس تکلیف برنامه، مرکز هماهنگی، توسعه و ترویج فعالیت‌های قرآنی در وزارت ارشاد تشکیل گردید که کارکرد اصلی آن برگزاری نمایشگاه قرآن و کمک مالی به نهاد های مردمی است. ارائه طرح حاضر و وجود آسیب‌های گوناگون، نشان‌دهنده ضعف و عدم توانایی ظرفیت‌های این دو نهاد در ساحت سیاستگذاری و تصمیم‌گیری و همچنین ساماندهی و رفع آسیب‌های این حوزه است.

ارزیابی طرح «شورای عالی قرآن»

اهداف

اهداف طرح از جهت گستره مخاطبان و غایات فرض شده، بسیار کلان هستند ولی با کمی رویکرد حداقلی به آن‌ها، اهدافی قابل دسترسی خواهند بود. اما اصلی‌ترین کاستی و چالشی که طرح با آن مواجه است آن است که غالب اهداف بیان شده در این طرح، با رویکرد دولتی بودن و دولتی ماندن این مقوله ارائه شده است که با روح سیاست‌های کلی نظام و احکام برنامه چهارم و همچنین اجماع فعالان قرآنی (دولتی و مردمی) برای مردمی شدن این تصدی همخوانی ندارد.

میزان کارایی «شورای عالی قرآنی»

با وجود ستاد نهضت قرآن‌آموزی و شباهت این ستاد به شورای در نظر گرفته شده در طرح (اعضای حداکثری مشترک و موضوع واحد)، ضرورت تشکیل نهادی بزرگ، با موضوع و کارکرد مشابه و موازی، ستاد نهضت قرآن‌آموزی مورد تردید قرار می‌گیرد. پیشنهاد می‌شود به جای ایجاد نهاد جدید، اهداف کارکردها و اعضای آن ستاد اصلاح و ارتقا یابد و یا با تشکیل شورای جدید، ستاد نهضت قرآن‌آموزی منحل گردد. همچنین ترکیب شورای جدیدالتأسیس، باید اصلاح شود؛ زیرا در این ترکیب، کم‌ترین اهمیت و جایگاه برای نهادهای غیردولتی در نظر گرفته شده است. در حالی است که فعالیت‌های قرآنی در نهادهای خودجوش مردمی (چه در ساحت قرآن‌آموزی و چه در ساحت قرآن پژوهی)، امروزه رونقی (کیفی و کمی) بس افزون‌تر از آنچه را که نهادهای دولتی از آن برخوردارند، دارا هستند. از این روی هرگونه ساماندهی و یا حتی سیاستگذاری و تصمیم‌گیری، بدون سهم بودن حداکثری این نهادها، عبث و عقیم خواهد بود و به بهبود وضع موجود نخواهد انجامید؛ افزون بر این‌که با سیاست‌های کلی نظام و احکام برنامه چهارم نیز در تضاد است.